

פרק ראשון: "יהדות שומרית"

הועידה הארצית ה-14 של השומר הצעיר, שבט תשס"ז, פברואר 2007

תנועת השומר הצעיר עוצבה וצמחה מתוך העם היהודי ומורשתו. קשר רוחני והיסטורי זה בנה את תנועתנו לעמדה של חלוציות. זאת מכוח ההגשמה העצמית והבחירה להנהיג את עמנו לאור השקפת העולם הציונית סוציאליסטית.

אנו, חברי התנועה, נולדנו וגדלנו בארץ הזאת. ספגנו את נופיה, שפתה, תרבותה וערכיה ומתוך כך יצאנו לחנך, לגדל את דור החלוצים הבא של החברה הישראלית ושל עם ישראל.

בבואנו להנהיג את החברה הישראלית אנו מבינים כי שינוי אמיתי חייב להתחיל מן היסוד – מן המקורות. אין אנו יכולים להתחיל מעצמנו.

"דע מאין באת ולאן אתה הולך
ובפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון"
(משנה, מסכת אבות, ג')

את החברה הישראלית והנוער בתוכה פוקד משבר זהותי עמוק וחמור. זהו משבר של ריקנות, אדישות וייאוש ומעל לכל של תלישות ואובדן דרך. זוהי אלילות חדשה-ישנה בדמות הכסף, הכוח וה"אני".

משבר זהותי כזה מצריך דרך חדשה. דרך מאחדת שתהווה ציר עומק בזהות הישראלית על יסוד מסורת ישראל והמוסר האנושי.

כיהודים חילוניים המעצבים את חייהם באופן ריבוני ולא מתוך סמכות או יראה, נעמיד את ההכרעה כיסוד מרכזי בחיינו. ההכרעה המתמשכת, היום היומית, של יצירת אדם חדש - חברה חדשה. אנו, חוליה חדשה בשרשרת הדורות וחלק מההיסטוריה ארוכת השנים של עם ישראל, בחרים לראות במסורת ישראל מקור יניקה לעיצוב חיינו. נהיה מחוייבים להכיר וללמוד אותה ומתוך כך לדרוש בה ולהתמודד על אופיה.

"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו
כאילו הוא יצא ממצרים"
(הגדה של פסח)

התרבות וההלכה היהודית שימרו משך אלפי שנים את עם ישראל בגולה והיוו חלק מרכזי מחייו. ראשוני השומר הצעיר באו מאותה חברה מסורתית גלותית, השליכו מעליהם את מסורת אבותיהם ובראו במקומה מסורת היוצרת אדם יהודי חדש – זרם חדש ביהדות. הם שינו את התוכן – ושימרו את הצורה. כיום התרבות היהודית החילונית התרוקנה מתוכנה. אנו מקדשים צורות (מנהגים) שאיננו מבינים ומעצבים את משמעותן.

מתוך שאלות בוערות של זהות, על התנועה והאדם בתוכה להכריע מיהו, מהי תרבות חייו, מאיזו מסורת הוא שואב וכיצד הדבר מעצב אותו. עליו לבחור, תוך כדי לימוד ודרישה, האם וכיצד הוא מתחבר ליהדותו וכיצד הדבר יבוא לידי ביטוי בחייו ובמערכת ערכיו.

התרבות השומרית מבוססת על הרעיון שהאדם ישתחרר מן המציאות החונקת דרך חברותא- השתייכות לאותם מעגלי שיחה (קבוצה, קן, גרעין). אותה תרבות מושתתת על מעגל החיים היהודי – היומי השבועי והשנתי. עלינו לבחור בתרבות זו ולמלאה בתוכן הייחודי לנו.

על הספרות, התנ"ך, ההוגים והמנהיגים היהודיים, וכמו כן התרבות שנוצרה כאן ב 60 השנים האחרונות, להוות את הבאר שממנה אנו נשאב ונלמד.

"וְהָיָה בְּלִבִּי כְּאֵשׁ בְּעֵרָת, עֶצֶר בְּעַצְמֹתַי"
(ירמיהו, כ', ט')

עם ישראל זונח את ייעודו המוסרי וכורע ברך לפני עגל הזהב ומקסמיו.

ככל שמציאות זו מעמיקה והולכת, ככל שאנו כחברה עושקים דלים, רומסים אביונים ומפנים עורף למצוות המקראיות של צדק ודאגה לגר ולא לממנה - כך מאבדים אנו את ייחודנו ואת ייעודנו. כך נטמעים אנו ומתבוללים בשאר עמי העולם ומחזירים גלות לציון וציון לגלות.

אנו, חברי תנועת השומר הצעיר, בוחרים להקדיש את עצמנו למען המשימה האין סופית של תיקון האדם והעולם. אנו עושים זאת מתוך תחושת יעוד פנימית ולאור חזונם של נביאי ישראל לפיו זכותנו על הארץ מותנית. ישיבתנו כאן, בארץ ישראל, מחייבת אותנו להגשים תביעות מוסריות ובכך לממש את ייעודה האמיתי של הציונות - לכונן בארץ ישראל חברה יהודית חופשית וצודקת – חברת מופת.

תפקידנו כתנועה ציונית מגשימה להוות את הגרעין למציאות החדשה, המתהווה לנגד עינינו. עלינו להיאבק בחיינו ובמעשינו על אופיין ופרשנותן של היהדות והציונות.

נעשה זאת באמצעות ההגשמה והכשרת עצמנו בקבוצה השיתופית ובמעשה החינוכי. נעשה זאת מכוח היחד, הלמידה, האמונה וההתמדה ביצירת המפעל התנועתי.

דור חדש של חלוצים קם לעמנו.

"והיה באחרית הימים
וכיתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות

לא ישאו גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה.

וְהָאֵלִילִים, כְּלִיל יַחֲלֹף וישבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מחריד.

(ישעיהו)

מגילת השומרים

פרק שני: "מדינה יהודית ודמוקרטיה"

הועידה הארצית ה-15 של השומר הצעיר, שבט תשס"ח, פברואר 2008

תנועת השומר הצעיר נבנתה מתוך ערכי היהדות והרעיון הציוני.

לאחר שעסקנו בדמותנו ובזהותנו היהודית בתנועה, ראינו לנכון להתעמק ברלוונטיות של ערכי הציונות היום, במלאת 60 שנה להקמת מדינת ישראל.

"היום, כשאנו ניצבים על פרשת דרכים היסטורית – בפתחה, כך אני מאמין, של בראשית חדשה – כורח חיינו הוא, יותר מאשר תמיד, לחדש לעצמנו ולהנחיל לילדינו את ההזדהות הזאת עם מהותו המופלאה של עמנו, כי כאן אחד המקורות העמוקים ביותר ליכולתנו לשאת בעול השליחות הלאומית והחברתית הגדולה שהחיים הטילו ועוד יטילו עלינו ועליהם. עליהם יותר מעלינו."

(יעקב חזן, ראשית חדשה)

מדינת ישראל מעצבת את מציאותה מתוך הבנה כי היא המרכז והביטוי הנורמטיבי של הלאום היהודי. מדינת ישראל באה במקום החישוקים הדתיים המסורתיים שקיימו את העם היהודי טרם צמיחתה. זאת מתוך הבנה כי רק בדרך זו יוכל העם היהודי, כמו כל העמים, לממש ולהחיות את עצמאותו ותרבותו ובכך להבטיח את קיומו הפיזי והרוחני.

הציונות היא הקרקע היחידה שיכלה להצמיח הוויה יהודית מתחדשת. היא הולידה את דמותו של היהודי העצמאי השואב ממקורותיו ושזר אותם בחייו הלאומיים כדי לקיים אורח חיים מודרני בעל צביון יהודי. מתוך אמונה ברוח מתחדשת זו קמה וצמחה תנועת השומר הצעיר, על מנת להוביל את המפעל הציוני החלוצי.

"זו זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם,

ועם עומד ברשות עצמו במדינתו הריבונית."

(מגילת העצמאות)

לאורך הדורות התעצב העם היהודי בזיקה מתמדת לארץ ישראל. הוא קשור אליה בכל נימי מורשתו ותרבותו. במשך 2000 שנות גלות הייתה ארץ ישראל סמל רוחני למקום בו יוכל עם ישראל להשתחרר, לגאול את עצמו ולהיות עם חופשי וריבוני.

מתוך כך, ארץ ישראל היא המוקד היחיד המאחד את רוב יהודי העולם. רק על בסיסה ולמענה ניתן היה לגרום ליהודי התפוצות לנטוש את חייהם הגלותיים, לקחת את גורלם בידיהם ולעלות ארצה. עם זאת, ישיבתנו בארץ ישראל אינה מובנת מאליה. אנו מחויבים להגשים את ייעודה של הציונות לכונן בארץ ישראל חברה יהודית, שוויונית, מוסרית וצודקת – חברת מופת.

"לאחר שהוגלה מארצו בכוח הזרוע,
שמר לה אמונים בכל ארצות פזורין,
ולא חדל מתפילה ומתקוה לשוב לארצו,
ולחדש בתוכה את חירותו המדינית."

(מגילת העצמאות)

מדינת ישראל הינה מדינה יהודית ודמוקרטית. שני עקרונות אלו תלויים זה בזה. הדמוקרטיה הישראלית לא יכולה ולא תוכל להתקיים ללא צביונה היהודי-לאומי.

תחושת הלאומיות היא זו המעוררת בנו את השותפות והאחריות הקולקטיבית. רק כך ירגיש היחיד מחויבות כלפי החברה בה הוא חי ורצון להוביל ולהשפיע בתוכה. אם הדמוקרטיה היא שלטון העם, מוכרח להיות "עם" שייטול עליו את השלטון. על מנת לשמור על צביונה היהודי של המדינה עלינו להבטיח ריבונות יהודית האחראית לכלל אזרחיה.

במציאות הישראלית היום, בה נשללות זכויותיהם של מיעוטים ואלפי אזרחים סובלים מאפליה ודיכוי, מופר העיקרון הבסיסי ביותר של הדמוקרטיה. עלינו לתקן מציאות זו ולהיאבק למען השוויון עליו מושתתת מדינתנו.

כיום ניצבת תנועת השומר הצעיר אל מול הכוחות המפוררים את הדמוקרטיה ואת תחושת האחריות בחברה הישראלית ובכך מאיימים על עצם קיומו של המפעל הציוני. הציונות, כדבריו של הרצל, היא אידיאל שאין לו סוף. אידיאל שלמען מימושו עלינו להלחם מדי יום ביומו.

"מדינת ישראל תהא פתוחה לעליה יהודית ולקיבוץ גלויות,

תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה,

תהא מושתתה על יסודות החירות, הצדק והשלום,

לאור חזונם של נביאי ישראל.

תקיים שיויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה

בלי הבדל דת, גזע ומין,

תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות."

(מגילת העצמאות)

מגילת השומרים

פרק שלישי: "חינוך פוליטי"

הועידה הארצית ה-16 של השומר הצעיר, שבט תשס"ט, ינואר 2009

נוכח המציאות הפוליטית במדינה מוצאת לנכון תנועת השומר הצעיר להגדיר את עמדתה.

חברה דמוקרטית מבוססת על ההכרה כי כל אדם הוא יצור תבוני. כלומר, לאדם יכולת להבין תהליכים שקורים במציאות. החירות של האדם העומדת בבסיס הדמוקרטיה היא שאמורה להביא אותו לידי בחירה בין השקפות עולם שונות בכל מעשיו.

בחברה פוסט-מודרנית קיים חוסר הכרה בעובדה שמעשים מקדמים תפיסת עולם מסוימת, קיימת תחושה של אפסות אל מול "המערכת" וזלזול בנקיטת עמדה ברורה כלפי המציאות.

בתור תנועה אנו מאמינים שראוי לו לאדם להיות פוליטי. אדם פוליטי הוא אדם ביקורתי המכיר במעשיו, ובמעשים הנעשים סביבו, כמעשים המשרתים השקפת עולם. אדם פוליטי הוא אדם הלוקח אחריות על סביבתו מתוך השקפת עולמו ופועל להגשימה.

*

תנועת השומר הצעיר היא תנועה אידיאולוגית אשר בבסיסה ערכים של ציונות, סוציאליזם ואחוות עמים. נקיטת עמדה אידיאולוגית כלפי המציאות הופכת אותנו לתנועה פוליטית.

חניכי התנועה בוחרים, באופן דמוקרטי, לתמוך במפלגה הקרובה ביותר בעמדותיה לערכי התנועה, אך נמנעים ממפלגתיות. התנועה מגיבה למציאות באופן מעשי אך מערכת הערכים שלה והדרישות שלה מחניכיה תמיד יהיו רחבות ומורכבות יותר משל מפלגה.

חינוך מעצב תפיסת עולם מסוימת, והוא הכלי המרכזי שלנו כתנועת נוער להגשמת ערכינו. בצד המעשה החינוכי הפנים תנועתי, ישנה חשיבות חינוכית רבה בעשייה כלפי חוץ. אנו שואפים ליצור תודעה פוליטית עצמאית אצל כל חניך על ידי הקניית כלים לניתוח תהליכים שונים במציאות ופיתוח השיח הפוליטי המתמיד.

*

מחובתה של תנועה חינוכית פוליטית להגיב למציאות על ידי נקיטת עמדה ברורה וחתירה להגשמתה. כיום נתפס השמאל על ידי חברה ישראלית באופן צר. זאת בהתייחסות רק לאמירות המדיניות-ביטחוניות שהוא משקף, תוך התעלמות מהאמירות החברתיות-כלכליות, הסביבתיות והלאומיות שלו.

אנו מאמינים כי השמאל הישראלי הראוי הוא שמאל המשלב שלוש עמדות עקרוניות: תפיסת עולם שוויונית של מדינת רווחה בה הכלכלה משרתת את טובת האזרח, המדינה והסביבה - ולא להיפך.

שאיפה לשלום אמיתי וכן עם שכינינו על פי העיקרון של שתי מדינות לשני עמים במחיר ויתורים.

כינון מדינה יהודית דמוקרטית הדוגלת בשוויון לכלל אזרחיה. שלושת העקרונות הללו שלובים ותלויים זה בזה ונגזרים מערכי הליבה של התנועה והם המצפן הערכי שינחה את נקיטת העמדות בכל צומת שתזמן המציאות.

כדי לשנות את התדמית של השמאל בחברה הישראלית על הקן השומרי להיות מעורב, פעיל ורלוונטי בסביבה בה הוא מתקיים, כתא מהפכני וחלק מתנועה מובילה בחברה.

מגילת השומרים

פרק רביעי: "אחוות עמים"

הועידה הארצית ה-17 של השומר הצעיר, שבט תשס"ז, פברואר 2010

פסקה ראשונה: גזענות

תנועת השומר הצעיר חרטה על דגלה את ערך אחוות העמים מתוך הבנה ש"עם" הינו מרכיב זהות בסיסי לאדם, אך אל לו להיות כלי מפריד בין אנשים. הגזענות משמעותה ייחוס ערך שלילי לשונה בשל שונותו ופגיעה בכבודו וזכויותיו, והיא מחסום לקשר עם האחר, ובהכרח גם לאחוה בין העמים. האדם הנוהג בגזענות מפריד בינו לבין זולתו על בסיס מאפייני זהות הקושרים אותו לקבוצה חברתית, תרבותית או אתנית. שורש הגזענות טמון ברתיעה מזרות זו, שבתנאים מסוימים תצמח לפחד, הצדקה לקבלת זכויות יתרות וביצוע מעשים תוקפניים. מגמות של קפיטליזם והקצנה בחברה, פורטות אותה לקבוצות אינטרס צרות, והיא הופכת קרקע פוריה לתיעול נטיות האדם לגזענות. אנו תנועת השומר הצעיר מוקיעים מתוכנו את הגזענות וצריכים להוות מצפן ערכי לחברה. זאת על ידי המעשה החינוכי היומיומי, בקינים, בקבוצות בהדרכה ובהגשמה.

פסקה שנייה: מפגש בין העמים

בארץ ישראל חיים זה לצד זה בני עמים שונים. למרות היות המפגש כורח המציאות, אופי המפגש נתון לעיצובם ובחירותיהם של בני אדם. לאורך השנים בחירות של מדינאים ואזרחים יצרו והעמיקו סכסוך שנדמה כי הוא בלתי פתיר. העמים נפגשים על רקע של אי שוויון ואפליה מתמשכת. בנוסף כל צד נושא עימו את המטען הזהותי שלו כעם ואת סיפור ההיסטוריה שלו. מפגש זה בין שני העמים יוצר דימויים גזעניים, הניזונים מבורות וחוסר היכרות, ומעמיקים את התהום בין שני העמים. אפשר וצריך שיהיה אחרת. תפיסתנו הציונית למען כינון חברת מופת בארצנו עומדת בסתירה לדיכוי מתמשך של עם אחר. כנוער שנולד למציאות הזו, עלינו לחתור למפגש אנושי שאינו מבטל את ייחוד האחר ואת ייחודנו אנו. עלינו לקיים מאבק משותף ביחד עם ערביי ישראל על דמותה של חברה שוויונית וצודקת במדינת ישראל.

פסקה שלישית: חינוך לאחוות עמים

מתוקף היותנו תנועת נוער חינוכית-פוליטית הכלי שלנו לשינוי החברה הוא חינוך. על מנת להיאבק בגזענות ולצד זה ליצור מפגש מתוקן בין העמים, על התנועה לחנך לערך אחוות העמים. חינוך לאחוות עמים יתבטא בהשרשת שוויון ערך האדם, הגברת הסקרנות כלפי האחר וניפוץ הדעות הקדומות. החניך יגדל בקן בסביבה בעלת קודים שומריים, נטולת תוויות, המהווה אלטרנטיבה למציאות ומעניקה כלים להתמודד עימה. במהלך שנות חניכותו הוא יחווה מפגשים עם העם האחר ויפעל בחברה למען קידום אחוות העמים. חוויות אלו יזרעו זרעים של אמונה בקיום משותף. אמונה שתתפתח לכדי תפישת עולם השמה את ערך השלום במרכזו ומאמינה בהגשמתו. אלו החניכים שיקומו וישאו את הדגל של השלום האמיתי; לא רק בחוזים והסכמים, לא בין ממשלות בלבד, כי אם בין אנשים ממש, בין עמים. זו דרכה של תנועת השומר הצעיר בשאיפה הכנה לכונן בחברה אחוות עמים.

מגילת השומרים

פרק חמישי: "ציונות בדרכי שלום"

הועידה הארצית ה-18 של השומר הצעיר, אדר א' תשע"א, פברואר 2011

פסקה ראשונה: ציונות בין לאומיות ללאומנות

הציונות היא התנועה הלאומית של העם היהודי, שבאה לממש את זכותו הטבעית להגדרה עצמית. מדינת ישראל קמה כמדינת לאום מתוך תודעת העם היהודי את ייחודו. ככזו תמיד אורבת לה סכנת הלאומנות, כאשר הופכת תודעת הייחוד לתודעה של עליונות על לאומים אחרים. בחברה לאומנית, בה כל האמצעים כשרים, נוצר מעגל מסוכן של אלימות ושנאה. מדינת ישראל, בהופכה לאומנית, מאבדת את זכותה הלאומית על הארץ, ועל כן לאומיות היא הבחירה המוסרית והנכונה לקיומו של העם היהודי. בכדי לעמוד על המתח בין השתיים, נדרשת התבוננות חדה במציאות ובחירה מתמדת בדרך צודקת בכל צומת מחדש.

תפקידנו כתנועת השומר הצעיר הוא לעמוד על האמת הפשוטה, שהציונות הינה תנועה לאומית ולא לאומנית ודרכיה דרכי שלום.

פסקה שנייה: הדרך לשלום

לכל לאום הזכות להגדרת עצמו ולמימוש של ייחודיותו בטריטוריה. מתוך האמונה בזכותנו להגדרה עצמית לאומית, מחויבים אנו להכיר בזכותו של הלאום הפלסטיני להגדרת עצמו.

במציאות הסכסוך היהודי-פלסטיני שני העמים נמצאים במלחמת קיום מתמדת. הסכסוך תופס את מרכז ההווה, ושואב אליו את מירב המשאבים והכוחות בשני העמים. מצב זה משמר דיכוי מתמשך של האוכלוסייה הפלסטינית, כאשר נשללות ממנה זכויות בסיסיות.

לאחר בחינה עמוקה של האלטרנטיבות, מתוך השאיפה הכנה להגיע לשלום, אנו מבינים כי הפתרון הריאלי והמוסרי ביותר הוא פיתרון של שתי מדינות לשני עמים. כלומר, סיום הכיבוש וחלוקה טריטוריאלית של הארץ לשתי מדינות לאום תוך פשרות וויתורים משני הצדדים. פתרון זה הוא היחיד שיאפשר את הגשמת שאיפותיהם של שני הלאומים, ויבטיח את המשך קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. הבחירה בו תדרוש כניסה לדיאלוג ממתמשך בין העמים ויצירת שותפות, שימשכו גם לאחר חתימה על הסכם מדיני. חלון ההזדמנויות להגעה לפיתרון מצטמצם והולך. נדרש מהלך אמיץ שיביא לקידום תהליך השלום בימים אלו ממש.

פסקה שלישית: חינוך לשלום

מציאות הסכסוך המתמשך מעצבת בחברה תודעה כוזבת. בחברה נתפס הסכסוך כטבעי והמציאות כבלתי ניתנת לשינוי, ומכאן המרחק לייאוש, קצר. החברה שלנו מיואשת. היא קרקע פורייה לשנאה, ללאומנות, לאלימות, לדורסנות ופתח לעלייה של כוחות אנטי-דמוקרטים.

אל כל מקום אליו הגיעו השפעות הסכסוך בחברה הישראלית, צריכים אנו להביא את האמונה בשלום, בדרך החינוך. מעטים המקומות המתעקשים היום על החינוך לשלום. לחינוך זה תפקיד מכריע ביצירת אדם וחברה המאמינים בשלום ובמציאות אחרת, ופועלים למענם. בכוחו לפתח באדם מוסר והומניזם וליצור לחברה מרכז ראוי אל מול השוליים הקיצוניים.

תפקידנו כתנועה מחנכת, השואפת לחזק מרכז זה, לבחור יום יום להתמודד עם דפוסי ההקצנה בחברה. בפעולות בקינים, בבתי הספר ובקהילות נחיייה את השיח הרדום על השלום ותפקידנו בהשגתו. נצא חדורי שליחות לעשייה החינוכית, במטרה לעורר את התקווה בקיומה של מציאות, אחרת בת השגה.

מגילת השומרים הפרק השישי

הועידה הארצית ה-19 - סוציאליזם

הועידה הארצית ה-19 של השומר הצעיר, אייר תשע"ב, מאי 2012

פסקה ראשונה - סוציאליזם

במרכז עומד האדם. האמונה בתיקונו של האדם כיסוד לכל, כתנאי קודם לכל, כמטרת חיים עליונה. התפתחותו של הפרט היא נקודת המוצא לתיקון העם והעולם.

העמדת האדם במרכז היא הקביעה שבכל אדם גלום פוטנציאל ייחודי ושווה בערכו. מימוש הפוטנציאל מתבטא בבחירתו של האדם להיות ריבון על חייו ולהימצא בתהליך התפתחות, יצירה ועיצוב עצמי מודע שלו ושל החברה בה הוא חי. מתוך ההנחה שהאדם הוא הריבון על חייו נובעת העובדה שהמציאות החברתית מתעצבת מסך כל הבחירות של האנשים החיים בה.

האדם הוא חלק מהחברה בה הוא חי. הוא מעצב אותה ומתעצב כתוצאה ממנה. בחירותיו מעצבות את המציאות סביבו, ובו בזמן, התנאים החברתיים מעצבים את חייו. מתוך הבנה זו אנו מבינים כי שינוי המציאות בה חי אדם ישנה את התנהגותו ובכך את אופן מימוש הפוטנציאל שלו.

אנו מאמינים שהתמודדות על מציאות חברתית שוויונית, אשר מקדמת את האחוה והשיתוף על חשבון התחרותיות והמאבק אחד בשני, היא הבסיס לחברה בה אדם יוכל לממש את הפוטנציאל הגלום בו.

כאשר האדם מצוי בתנאים בהם הוא עסוק רק בצרכיו ההישרדותיים מצטמצמות תודעתו ויכולותיו היצירתיות, לכן עלינו, כחברה, לספק לכל אדם את הצרכים הבסיסיים הדרושים לו הן במובן החומרי והן במובן הרוחני והערכי. זאת על מנת שיוכל לממש את הפוטנציאל האנושי הגלום בו.

כאשר אנו שואפים למימוש הפוטנציאל האנושי עלינו להבנות כלכלה שבבסיסה עומד הניסיון להגשים את שוויון ערך האדם. כמו כל המאפיינים החברתיים, גם הכלכלה היא תולדה של בחירות, וגם היא משפיעה על כל פן בחיינו. ניתן אם כן, לבחור ולייצר מערכת כלכלית מאורגנת, בה מכלול הצרכים האנושיים לא יהיו מותנים בכסף או במעמד אלא יסופקו ללא תנאי על ידי המדינה לכל אדם באשר הוא.

רק בהתממשותו של שוויון ערך האדם קיימת הזדמנות אמת להגשמתו של החופש כמימוש אנושיותו של האדם, רק בו טמונה האפשרות לגדלו כברייה היוצרת את עולמה במו ידיה, לא כניגוד לחברה האנושית, אלא כחלק ממנה.

פסקה שנייה – ביקורת הקפיטליזם

הקפיטליזם היא השיטה שמובילה את עולמנו כבר מאות שנים, היא נוכחת בכל תחומי החיים. עם צמיחת הכלכלה המודרנית הקפיטליזם הגיע לעולם יחד עם רעיונות של שחרור וחופש. שחרור מחברה מדכאת, מעמדית ומסוגרת- בה היו קיימות אליטות בעלות זכויות יתר- הכנסייה והאצולה- אל עבר עולם של חירות, חשיבה חברתית ושוויון הזדמנויות.

העקרונות הקפיטליסטיים מתייחסים לחברה כשיתוף פעולה מרצון בין פרטים, שהמניע לו הוא רצונם בהשגת מטרותיהם האישיות. השיטה הקפיטליסטית אינה מגלה עניין בטיב שיתוף הפעולה בין הפרטים, כל עוד הפעולות נעשות מרצון ואינן פוגעות בזכויותיהם של אנשים אחרים.

מבחינה כלכלית הקפיטליזם תופש חברה כאוסף של פרטים אשר מנהלים ביניהם קשרים של היצע וביקוש. הנחת המוצא היא שבהינתן לבני האדם החופש מכבלי המדינה תיווצר חברה חופשית בה הפרטים מנהלים קשרי מסחר בשוק חופשי ומאוזן.

בפועל, השיטה הקפיטליסטית מייצרת חברה בה אין בטחון בכל רמות החיים. מציאות של שוק הופכת את האדם לתלוי בכסף מרגע היוולדו ותלות זו מציבה אותו במלחמת הישרדות יומיומית, במרדף אחרי הכסף שהוא ערך עליון ובלעדיו אין קיום. המרדף הזה חודר לכל רקמות החיים בחברה ויוצר תחרות וניכור בין אדם לאדם, שכן ההצלחה של אחד תמיד תבוא על חשבוננו של האחר. כך מגשים הקפיטליזם את תפישתו בה אין חברה, יש רק פרטים.

בתחילת המאה העשרים, בלב מציאות עולמית קפיטליסטית, העם היהודי מכונן את עצמו בארץ ישראל כחברה סוציאליסטית. הקיבוץ וההסתדרות היו הביטויים המובהקים של המהלך הציוני הסוציאליסטי. בשלושת העשורים האחרונים אנחנו עדים למהפכה קפיטליסטית חריפה. מדינת הרווחה הישראלית שהייתה חזונה של הציונות מראשיתה מפורקת ונמכרת לטובת "שוק חופשי", אך חופשי למי?

המדיניות הכלכלית של ממשלות ישראל יוצרת פערים חברתיים-כלכליים מהגדולים במערב, מעמד הביניים נשחק עד כדי חוסר יכולת לדאוג לעתידו ומעגל העוני הולך ומתרחב. הולכת ומתפתחת התופעה המסוכנת והאכזרית של עובדים עניים ששכרם נשחק עד עפר. הכלכלה מתעצבת על ידי קשר הרסני בין קובעי המדיניות לקבוצה מצומצמת של בעלי אינטרסים. אותו קשר הרסני בין הון ושלטון מעצב סדרי עדיפויות מעוותים ומכרסם ביסודות הדמוקרטיה.

הקפיטליזם מסמא את עינינו בהבטחות על חירות ושוויון הזדמנויות אך בפועל החברה המעמדית שהוא יוצר ותרבות הצריכה שהוא מקדש הם אלו שכובלים את האדם ומותירים את השוויון והחופש ריקים מתוכן ומשמעות אמיתית.

הקפיטליזם מייצר תודעה שבה החברה האנושית מטבעה היא קפיטליסטית, כך היה וכך יהיה. התודעה השקרית הזו מייצרת מציאות בה נשללת אפשרות אמיתית לשינוי פני החברה.

המציאות הקפיטליסטית הקיצונית ממשיכה להוביל את העולם למשבר כלכלי וחברתי עמוק ממנו ספק אם תהייה לנו דרך חזרה אל החברה האנושית כפי שהכרנו אותה עד כה.

פסקה שלישית – הסוציאליזם השומרי

אל מול הברירה: עבד או אדון, מנצל או מנוצל, מנצח או מפסיד – מהווה הבחירה בשוויון ערך האדם את שבירתה של המשוואה מיסודה. לא עוד עבדות, לא עוד ניצול, הקץ לעצם המאבק. כלומר, השתחררות הדרגתית מהסדר החברתי הכוחני שלעולם יעמיד את בני האדם בסתירה זה מול זה, כנאבקים ביניהם על דבר זה או אחר. היום אתה החזק, מחר החלש אך לעולם בסתירה אל מולו.

כחלק מתנועת העבודה הציונית-סוציאליסטית, תנועת השומר הצעיר בוחרת באופן על-זמני בשבירתה של משוואת המעמדות על-ידי יצירת חברה סוציאליסטית, הן מהותית והן כלכלית.

מתוך ההבנה שסוציאליזם אידיאי הוא שיתוף מרצון אשר יתגשם רק על ידי בחירה חופשית, עלינו כחברה להימצא בתהליך דמוקרטי שמעצב את החברה כשוויוניות וכשיתופית. בתהליך זה עלינו ליצור אבני דרך אליהן אנו שואפים.

"אבן הדרך" היא ביטוי למפגש של האידיאל עם המציאות – החזון הקרוב. חשוב שנציב לעצמנו את אבני הדרך על מנת שלא נאבד דרכנו אל החזון הרחוק ונתקשה לפעול במציאות הנתונה.

אבן הדרך המשמעותית הראשונה היא מדינת הרווחה הסוציאל-דמוקרטית. מדינת רווחה שכזו תשים בראש מעייניה את צמצום אי השוויון והפערים הכלכליים, תרחיב ותשפר את השירותים החברתיים ותעודד את צמיחתו של המשק היצרני. מדינת הרווחה תכונן כלכלה שתשרת את החברה ואת האדם ולא להפך.

מתוך הסתכלות מפקחת על המציאות כיום, עלינו כתנועה לראות עצמינו כחלוצי הדרך לשינוי חברתי ולשחרור האדם והחברה בדרכי החינוך וההגשמה, המחאה הציבורית, המעורבות החברתית והדרישה הבלתי פוסקת על המגיע לאדם.

על התהליך הציבורי להמשיך ולהתבטא בהפגנות למען צדק חברתי, לימוד עצמי שלנו כמחנכים, בחינוך העם, בעיצוב השיח החברתי כדמוקרטיה הלכה למעשה ובהתערבות בהלך הרוח הפוליטי במדינה.

עלינו לתפוש את הקן ואת הקבוצה השומריים כתא חינוכי-מהפכני ולעצבם כחברת נעורים יוצרת ודמוקרטית ברוח החברותא. חברת נעורים שתפתח באדם את הכמיהה לצדק, את יסוד המרד ואת תחושת האחריות על המין האנושי.

בחירה בחיי הקבוצה השומרית- היא הקבוצה השיתופית, השוויונית והמשימתית - כאפיק ההגשמה המרכזי תבטא באופן המדויק ביותר את הבחירה להיות תנועה חברתית, חלוצית שיעודה הוא הגשמת שוויון ערך האדם במדינת ישראל ובחברה האנושית כולה.

מעשים אלו הם התהליך אל עבר אבן הדרך, ויחד עם זאת גם לעבר החזון אליו אנו נושאים עיניים ומשוועים להגיע, תהליך זה הינו תחילתו של מסע אל עבר חברה סוציאליסטית שיתופית המתקיימת למען האדם העומד במרכזה.

מגילת השומרים הפרק השביעי

הועידה הארצית ה-20 – הקן השומרי

שנת המאה של התנועה, אדר תשע"ג, מרץ 2013

מעגל תוכן ראשון – יסוד המרד

האדם המורד הוא אדם שאינו נכנע לתכתיבי המציאות כמות שהיא. הוא בוחן אותה ותר תדיר אחר חלופה ערכית וראויה יותר לחייו ולסביבתו, תוך אמונה ביכולתו לשנות את המציאות שסביבו. זרע המרד טמון בנוער. בתקופת הנעורים טבועים החלימה, הניסוי והטעייה והאמונה שהמציאות יכולה להשתנות לטובה. משום כך תקופת הנעורים היא חלון ההזדמנויות הטוב ביותר למימוש היכולת למרוד ולחזות עולם טוב יותר. הנוער לא כבול לדפוסים הקיימים, הוא מסוגל לראות את המציאות באור שונה, לזהות הזדמנויות חדשות ורעיונות חדשים ואף להעז לפעול על פיהם.

החברה הישראלית של ימינו, מייצרת מסלול חיים קבוע, בטוח וידוע מראש שבמהלכו מתעצבים אופיו, שאיפותיו וצרכיו של האדם. תחושת הביטחון במסלול החיים, מייצרת אשליה של חופש ושל בחירה ושואפת לבטל כל ניצן של מרד הבא להחליפה. חברה כזו מגדלת אנשים שייכנעו להגבלותיה, יקבלו את המציאות הקיימת וישעתקו אותה בעצם חייהם.

כתשובה לדיכוי זה, מציבה תנועת "השומר הצעיר" את הקן השומרי. הקן מהווה את הבמה לחידוש והעצמת הצורך במרד של הנוער והנערה בכך שהוא מהווה בעצמו מרד בקיים סביבו. הקן פועל על מנת לרתום את מרד הנעורים שנראה לעיתים מרוקן מתוכן, לרעיון רחב הפורץ את ההתמקדות המצומצמת באישי, ומכוון לטובת הכלל. יסוד המרד טבוע בהיסטוריה ובסיפור התנועה מימי הקמתה ועד היום. תוקף הקן השומרי נמדד, בכל זמן נתון, ביכולתנו לאתגר את המציאות ולמרוד בה על מנת להופכה לטובה יותר.

מעגל תוכן שני – יסוד החינוך

חינוך הוא עיצוב האדם, אמונותיו והשקפותיו. החינוך, בקן ומחוצה לו, בא לידי ביטוי בצורה ישירה כהדרכה ובצורה עקיפה כמבנים וכמסגרות חינוכיות. בתקופת הנעורים עולה צורך חדש בחיי המתבגר להגדרה עצמית וזהותית ולחיפוש משמעות. את הצורך הזה הוא ממלא דרך אימוץ ערכים מכוננים ותפיסת עולם מגובשת ורחבה. מטרתה של מערכת החינוך היום היא להכשיר את העוברים דרכה לתפקד כמבוגרים במציאות הקיימת ולפעול על פי הנורמות המקובלות בה. כך מתעצבת בראשו של המתחנך התפיסה שמקום האדם בעולם מגיע בהכרח על חשבון האחר, וממנה נוצרת אנוכיות, דורסנות ואדישות חברתית.

אל מול תפיסת החינוך הזו עומד החינוך השומרי. החינוך השומרי מושתת על ערכי ליבה ברורים הבאים לאתגר את דפוס המחשבה הקיים, ולהביא את החניך להבנה שהאדם מהווה חלק מהחברה ולכן נושא באחריות כלפיה.

תפיסת החינוכית של התנועה גורסת כי האדם יכול לבחור בטוב מתוך עמדה מוסרית ולא מתוך האינטרס האישי בלבד. במרכז השיטה החינוכית עומדים שניים: המדריך והקבוצה. המדריך והמדריכה הינם דמויות המציבות ראוי, מעצימות את החניך, מרחיבות את אופקיו ועוזרות לו להביא לידי ביטוי את מלוא כשרונותיו. היכולת והזכות לכך ניתנת מתוקף היותו של המדריך מודרך בעצמו, ומתוך הקרבה הגילאית לחניך המאפשרת הזדהות.

קבוצה הינה מעגל שווים המהווה חברה קטנה בפני עצמה בה ניתן לממש בפועל את הערכים לאורם אנו מתחנכים ולהם אנו שואפים. היא מהווה במה בטוחה להתפתחות האדם ובכך עונה על צרכיו הרגשיים, ומאפשרת את פיתוח כישוריו ועיצוב מחשבתו. תנועת "השומר הצעיר" מאמינה כי לכל נער ונערה עומדת הזכות לקחת חלק בקן השומרי, להתחנך בו ודרכו להפגש עם מעגלי שייכות ואחריות הולכים ומתרחבים בחברתו תוך פריצת גבולות המסגרת הקיבוצית עצמה.

מעגל תוכן שלישי – יסוד ההגשמה

ההגשמה היא החיבור בין הרעיון למעשה. היא הניסיון ליצור ממשות לערכי התנועה. הבחירה המוסרית והנעלה ביותר שאדם יכול לקיים בחייו, לאחר שבחן את המציאות וחזה אחרת, היא להגשים את הערכים והרעיונות בהם הוא מאמין. משחר תנועתנו ההגשמה היא יסוד מכוון. היא זו שהבדילה ועדיין מבדילה בין "השומר הצעיר" לבין תנועות אחרות, והפכה את התנועה לבלתי מתפשרת ומשמעותית בעיצוב פרקי הגורל בהיסטוריה הציונית. כיום, המושג המכוון בחברה הוא מושג "המימוש העצמי" שמנותק מערכים ומוסר ומתמקד ברצונות ובמאוויים של הפרט הבודד. זאת בניגוד להגשמה, הנובעת מצו מוסרי ומחשיבה על הכלל וטובתו, וטומנת בחובה מתוך כך גם את המימוש העצמי. ההגשמה היא תביעה נצחית ותמידית כלפי כלל חברי וחניכי התנועה, בכל מנעד הגילאים. בכל שלב בתנועה עומד החניך בצומת בו הוא נדרש להגשים ולממש את אחריותו ויכולתו במעגלים הולכים ומתרחבים - בבחירה להכיל את ערכי התנועה על חייו, להדריך, להוביל ולקחת אחריות הולכת וגדלה על הקן והתנועה. תנועתנו שואפת להיות רלוונטית, להשפיע על המציאות ולעצבה. על מנת לקיים זאת, בכל שלב נדרשים חניכי התנועה ונושאייה להגשים את ערכיה. מתוך שאיפה זו, בחרה התנועה לפני יותר מעשור לחדש את ההגשמה בתנועה. קבוצות וגרעינים, הרואים בחינוך העם את תפקידם, בוחרים להמשיך ולהגשים את ערכי התנועה בחייהם הבוגרים באמצעות הבחירה להדריך ולהנהיג מתוך מטרה למרוד במציאות הקיימת ולכונן חברה טובה יותר. בכל שלב נדרשת תנועתנו לבחון את אופן ההגשמה שלה לאור המציאות המשתנה ולהוות את חוד החנית במאבק על אופיה ודמותה הציונית של מדינת ישראל.

מגילת השומרים הפרק השמיני

הועידה הארצית ה-21 – שוויון בין המינים טבת תשע"ד, ינואר 2014

מעגל ראשון - שוויון ערך האדם והאישה:

האמונה בשוויון ערך האדם היא התביעה שכל בני האדם יולדו וישארו שווי זכויות, מעצם היותם בני אדם. תנועת השומר הצעיר מתבססת על ערך זה ודוגלת בשוויון לכל בני האדם ללא אפליה על בסיס דת, גזע, מין, מגדר ונטייה מינית.

ההכרה בשוויון ערך האדם הביאה לעולם את זכויות האדם והאזרות, אך לא ביטאה מתן זכויות שוות לנשים כמו לגברים.

הרעיון הפמיניסטי צמח במטרה להיאבק למען סיום האפליה כל בסיס מין ולמען חתירה ליצירת חברה בה מתקיים שוויון מלא בין המינים. רבקה ווסט ביטאה זאת במילים פשוטות כשאמרה: "פמיניזם הוא הרעיון המהפכני שנשים הן בנות אדם."

מספרים לנו שהתנועה הפמיניסטית סיימה את תפקידה ושהיום לנשים ולגברים כבר יש זכויות שוות. אבל המאבק עוד רחוק מלהסתיים. זכויות שוות אינן מבטיחות שוויון ונשים עדיין מופלות לרעה בכל רובדי החברה. התקדמנו בחקיקה אך לא התקדמנו בתודעה, בתרבות, בשוק העבודה, בשפה ועוד. כיום קיימת בחברה היררכיה סקסיסטית, המאדירה גברים ומדכאת נשים, ומייצרת מציאות של אי שוויון.

למרות ההישגים הדרמטיים של התנועה הפמיניסטית, נדמה כי בשינוי המציאות וגם בשינוי התודעתי, עוד ארוכה הדרך וארוך המאבק.

לאורך הזמן התעצבו דימויים שליליים ושגויים על התנועה הפמיניסטית ועל אלה אשר דוגלים ודוגלות ברעיון זה, וזאת מתוך הפחד שאותו הרעיון יביא שינוי במאזן הכוחות הקיים, ומתוך אינטרס לשימור מעמד העליון של הגברים.

אנו בוחרים ובחרות לאמץ הלך מחשבה ופעולה שנאבק לסיום הדיכוי והניצול הסקסיסטיים ולהפוך את רעיון השוויון לנורמה האמיתית בחברתנו.

מעגל שני - שבירת הגבולות המגדריים:

אי השוויון בין המינים נובע בעיקרו ממחסום תודעתי מגדרי, של נשים וגברים כאחד, שהוא המכשול העיקרי לפריצת המגדר כפי שאנחנו מכירים אותו.

אנו כפופים לתכתיבים חברתיים צרים ומקבעים הנובעים מתפיסה הקושרת בין המין הביולוגי, זכר או נקבה, אליו אנו נולדים ונולדות לתפקיד החברתי אותו אנו אמורים ואמורות למלא.

כנשים אנו מצופות להוות אובייקט מיני תמידי ולהיראות על פי אידיאל יופי בלתי מושג ושקרי, להתאים לתפקיד האם, הרעיה ואשת הקריירה המוכתב לנו מרגע לידתנו.

כגברים, אנו מצופים להיות החזקים, הכוחניים והלא רגישים, עמותי התווך, בנו תלויה הפרנסה, המשפחה ותחושת הביטחון.

ציפיות אלה מקורן בתכתיבים חברתיים המוטמעים בנו מיום היוולדנו, בין אם מהבית בו גדלנו, מההתייחסות השונה לבנים ובנות בבית הספר, מהמדיה בה אנו צופים וצופות ומכל שאר תחומי החיים.

ציפיות אלה אינן משקפות הבדלים ביולוגיים- למוח אין מין. יתרה מזאת, הן מקבעות ומחזקות את ההיררכיה הסקסיסטית המאדירה גברים על פני נשים ומגדילות את אי השוויון.

כתנועה השואפת ליצור חברה שוויונית וצודקת, עלינו לשבור את התכתיבים המגדריים. מטרתנו היא לאפשר לכל אדם את החירות לבחור את דרכו ללא חשש מהדרה חברתית על כל צורותיה. תפקידנו ליצור חברה בטוחה המושתתת על כבוד הדדי בין גברים לנשים ומכירה באדם קודם כל כאדם ולא כעל בעל מגדר כזה או אחר.

אנו מבינים ומבינות כי גם לנו יש חלק בשימור וביצירה של התכתיבים המגדריים, לכן המבט הבלתי מתפשר פנימה, הדורש מכל אחד ואחת מאיתנו תשומת לב ומעשה, הוא הכרחי ליכולת שלנו להצליח לקדם שינוי.

מעגל שלישי - תנועה פמיניסטית

תנועת השומר הצעיר בוחרת להיות תנועה פמיניסטית.

כתנועה השמה במרכז את המאבק לשוויון ערך האדם והאישה, ומוחה נגד אפלייה מכל סוגשהיא, נאמץ לקרבנו את הרעיון הפמיניסטי ונגדיר את עצמנו כתנועה פמיניסטית.

נפעל לקידום שוויון הזדמנויות לנשים ולגברים בחברה ונאבק למען קיום שוויון מהותי בין המינים, דרך התמודדות עם שורשי הדיכוי והאפליה בתרבות ובחינוך ובכל מוסדות החברה.

פמיניזם הוא אינו מאבק של נשים בלבד, זהו מאבק של כולנו, נשים וגברים כאחד!

נתקומם נגד כל גילוי של סקסיזם וכל ביטוי של אפליה ברחוב, בשכונה, באוטובוס, בבתי הספר ובסביבה שעוטפת אותנו. לא ניכנע לנורמות הקיימות, כמחנכים ומחנכות נחנך לשחרור ולשוויון בין המינים ונקרא לפרות את גבולות המגדר.

עלינו כתנועה מוטלת האחריות לזהות ולפעול כנגד המגמות הסקסיסטיות בחברה. נתמוך בחקיקה שוויונית התומכת בשינוי העומק התודעתי, החברתי וההתנהגותי הנדרש.

ניצור את הקן והקבוצה השומרית כנרחב בטוח ומאפשר שוויון, מרחב סובלני המכבד את החברים בו. לא נאפשר אמירות, התנהגויות והתייחסויות סקסיסטיות ונתמודד על יצירת שפה מכבדת במטרה להעצים את יכולת החברים והחברות בקן להשתתף ביצירתו.

ניאבק וניצור חברה שוויונית בין המינים בתוך התנועה ובחברה כולה.

מגילת השומרים הפרק התשיעי
דמוקרטיה במבחן

הועידה הארצית ה-22, תשע"ה, ינואר 2015

מדינת ישראל קמה לשם מימוש זכותנו להגדרה עצמית של העם היהודי. היא קמה כמדינה יהודית-דמוקרטית. דמוקרטיה אמתית היא התפישה כי המדינה שייכת לאזרחיה. היא מאפשרת לכל אזרח ריבונות במרחב הציבורי ודורשת ממנו לקחת עליו אחריות מתוך מחויבות לטובת הכלל.

הדמוקרטיה איננה מטרה לשם עצמה, היא אמצעי למימוש זכויות האדם ולהגברת אושרם של אזרחי המדינה, אך בישראל אין הסכמה על מהו האושר הזה. החברה הישראלית מורכבת מקבוצות בעלות תפישות שונות לגביו. כדי שקבוצות אלו יוכלו לחיות זו עם זו בחברה, הן חייבות לחיות בדמוקרטיה, שמאפשרת את השוני ביניהן.

דמוקרטיה יכולה להתקיים רק בחברה בה כולם מסכימים לקבל את כללי המשחק הדמוקרטיים, לחיות יחד ולהיות מושפעים גם מהשונה מהם. בחברה הישראלית, המפולגת, הסכמות זו קשה להשגה.

השוויון, על כל רבדיו, הוא בסיס חשוב לקיום הדמוקרטיה, מכיוון שהמדינה שייכת לכל אזרחיה ללא הבדל דת, גזע, מין, נטייה מינית ומעמד. בין המגזרים בישראל קיימים פערים מהותיים הפוגעים בדמוקרטיה, ויש לצמצמם לשם תיקונה.

בחברה הישראלית כיום יש תופעות של שנאה, גזענות ואלימות. המרחב הציבורי מלא מעשים פוגעניים כלפי המגזרים השונים, וככל שאלו מתרבים, אנו מתרגלים אליהם יותר. מציאות זו נוצרה מתוך תהליך חברתי, כלכלי ותרבותי של מגזור החברה. תהליך שהפך אותנו מחברה אחת עם אינטרס משותף, לחברה שמורכבת ממגזרים שונים, הנאבקים זה בזה.

הועידה הארצית ה-23 – נוער יוצר תרבות, 2016, תשע"ו

תפקידו של אלכוהול בתרבות

שתיית אלכוהול מהווה חלק משמעותי מתרבות הפנאי והבילוי של הנוער. מפגש חברתי הכולל בתוכו שתיית אלכוהול נתפש כמהנה, קליל וזורם. מפגשים אלה טובבים את חייהם של כל נער ונערה ולכן יש להם צורך לנקוט עמדה כלפי האלכוהול. ישנן סיבות שונות לשתיית האלכוהול. האלכוהול מהווה כרטיס כניסה למעגלים חברתיים רבים - אני שותה כדי להיות חלק.

לבני/ות נוער ולא/נשים בכלל יש צורך כן במפגש אנושי ובשחרור. האלכוהול מאפשר לנו באופן רגעי לענות על הצרכים האלה אך המענה אינו שלם. ראשית כיוון שההגעה לשם קורית בעזרת חומרים משני תודעה. בתוך מפגש מסוג זה האדם מקבל מסר סמוי שהוא צריך להיות משוחרר יותר, שמח יותר. כשלעצמו הוא לא מספיק. שנית מפני שבסיטואציות חברתיות שאלכוהול במרכזן נוצרת רק אשליה של מפגש ושל שחרור.

קוראים תיגר על עולם המבוגרים

כאשר אנו מסתכלים סביב על החברה - הנוער והמבוגרים, אנו רואים שתרבות האלכוהול היא תופעה נרחבת אך היא רק תופעה אחת בתוך תרבות כללית. תרבות אשר מאופיינת ברדיפה אחרי הצלחה וקידוש היעילות, המובילה את האדם לחיפוש אחר הקלה דרך בריחה מהמציאות. מאפיינים אלו יוצרים חברה שלא מבקשת מפגש של אמת ואושר האדם אינו עומד במרכזה.

נוהגים להסתכל על תרבות הנוער ולבקר אותה ואת בני הנוער בתוכה אך ניכר שתרבות זו מעוצבת על ידי עולם המבוגרים. בין אם אלה מבוגרים שמשפיעים עלינו ישירות ובין אם אלה אנשים בעמדות כח שונות. אנחנו כבני/ות הנוער גדלים בעולם שנשלט על ידי תרבות זו ומושפעים ממנו. לעיתים אנו מעתיקים את אותה תרבות תחרותית ויעילה ואף מקצינים אותה. לעיתים בניסיון למרוד באיסורים שהיא מטילה על הנוער אנו מגיעים לאותם מעשים. כך נוצרת אצלנו תרבות הדומה במאפיינים רבים לתרבות המבוגרים. זה לא חייב להיות כך. לנו הנוער האחריות לבקר את עולם המבוגרים ולקרוא עליו תיגר.

נוער יוצר תרבות

תפקיד הנוער הוא ליצור עולם. לנו כבני נוער ניתנת ההזדמנות להסתכל על החברה ולשאוף למציאות אחרת. לבקש לנו ולחברה עולם טוב יותר.

תנועת הנוער היא המקום ליצור עולם מסוג זה כי היא שייכת לנוער. היא בית למפגש אמת בין אנשים. הקן הוא מקום של אמונה באדם, מקום לחלום ולהגשים. בקן נבנה חברה שדורשת מחבריה ליצור, לגלות את היכולות שלהם ולהתנסות בדברים חדשים. חברה שבה אפשר להשתחרר וליהנות באמת ולא להישאר בחוויית האשליה.

תנועת השומר הצעיר לא תסתפק ביצירת איים שנוכל לברוח אליהם מתוך המציאות אותה אנו מבקרים. אלא תראה עצמה אחראית על התרבות הסובבת בחברה הישראלית. יחד נפעל לשינוי המציאות ונגשים את ייעודו של הנוער - לתקן את העולם, ליצור תרבות.

הועידה הארצית ה-24 - בקש שלום ורדפהו, 2017, תשע"ז

הצומת של החברה הישראלית

השנה נציין 50 שנה למלחמת ששת הימים, אשר תוצאותיה מעצבות את חיינו עד היום. מאז מלחמה זו מדינת ישראל שולטת בגורלו של העם הפלסטיני. מציאות הסכסוך הישראלי-פלסטיני מקיפה את מכלול חיינו בין אם אנו חשים בזאת ובין אם לא. כחברה, אין לנו אפשרות להתעלם ממנה, עלינו להעמיק בנושא ולנקוט עמדה ערכית לגביו.

כל זמן שמתקיימת שליטה על חיי עם אחר, אופייה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית מצוי בסכנה. סכנה זו מובילה אותנו לצומת גורלי בו עלינו להכריע מה יהיה עתידה של המדינה. בעוד מדינת ישראל טרם הכריעה על דרכה, מתקיימת מדיניות שמוותרת על ערכי הדמוקרטיה. מדיניות זו סותרת באופן עמוק את תפיסת עולמנו ולכן אנו מסרבים להשלים איתה.

לא לנצח תאכל חרב

הסכסוך הישראלי פלסטיני מביא את שני צדדיו לכדי כאב, ייאוש ושכול. בנו כחברה, ובכל אחד ואחת מאיתנו כפרטים, מתקיים עימות בין שני קולות. קול אחד מבטא תחושה שהסכסוך אינו פתיר, ולנצח נחיה על חרבנו. אנו מזהים קול זה כמונע מפחד, מנציח את העדר הפתרון ובכך מעצים את הייאוש. אל מולו, ניצב קול שני המאמין כי פתרון הסכסוך הוא בר השגה. קול שער למציאות אבל בוחר לא להיכנע לייאוש אלא לשאוף לעתיד טוב יותר ולהעצים את התקווה בשני העמים. בעוד שהסכסוך נתפס כשייך לעולם המבוגרים, אנו כנוער נפגעים ממנו כל הזמן. כולנו מייחלים לסיומו אבל תחושות הייאוש, האדישות, הפחד והשנאה בחברה לעתים מובילות גם אותנו להרגיש שאין פתרון באופק.. מתוך הבנה כי לא ניתן להשלים עם המצב הקיים, אנחנו בוחרים לקדם את הקול הדורש מציאת פתרון לסכסוך. פתרון המאפשר לכל עם לממש את זכותו לריבונות ומאפשר למדינת ישראל להמשיך להיות יהודית ודמוקרטית. קול המאמין בשלום ובחתיירה מתמדת אליו.

הופכים את השלום למציאות

מתוך האחריות שלנו כתנועה על החברה הישראלית, תנועת השומר הצעיר בוחרת להקשיב לקול המבקש שלום ולהשמיעו. כתנועה חינוכית תפקידנו ליצור שיח המאמין בשלום, שבמרכזו שוויון ערך האדם. תנועת הנוער היא המקום שלנו להוביל את השיח הזה. מפעולה בקן אל פעולה בחברה הישראלית.. אנחנו לא לבד בחתיירה לפתרון הסכסוך, עלינו לפעול יחד עם שותפינו ולחבר עוד קהלים בחברה למאבק על השלום. עלינו כתנועה להיות חוד החנית במאבק על אופיה ודמותה של מדינת ישראל לפי תפיסת עולמנו. אסור לנו להזניח את אחריותנו המוסרית ולכן זוהי חובתנו לפעול ללא הרף להגשמת חזון השלום.

הועידה הארצית ה-25 – להיות עם חופשי בארצנו, 2018, תשע"ח

חזון מדינת היהודים

מדינת ישראל מציינת בשנה זו 70 שנה להקמתה. המדינה נבנתה לאור חזון התנועה הציונית, אשר חרתה על דגלה ערכים סוציאליסטים ושוויוניים. מעבר להיותה מענה מדיני ליהדות התפוצות, מדינת ישראל הציבה לעצמה מטרה - להיות מדינה מתוקנת וחלוצה ברעיונותיה המוסריים והסוציאליים. במגילת העצמאות מוצגת פריצת דרך ייחודית לתקופה, בדוגמת עקרון שוויון הזכויות לכל אזרחי ואזרחיות המדינה ויסודות החירות.

בנימין זאב הרצל, חוזה המדינה, מגדולי התנועה הציונית - הגה בחזונו מדינה יהודית שוויונית, סוציאליסטית, אשר אחראית לכלל אזרחיה.

תנועת השומר הצעיר רואה בבניית חברת מופת חלק בלתי נפרד מתפקיד הציונות והכרחי בציונות אז והיום.

מחזון למציאות

החזון למדינה יהודית אכן התממש, אך לצד זאת, ניתן לראות פערים הולכים וגדלים בין החזון הציוני לבין המציאות בישראל.

בעשורים האחרונים הפכה השיטה הכלכלית במדינה לקפיטליסטית, בעקבותיה הולכים ומתעצמים הפערים הכלכליים והחברתיים. כחלק מאותה שיטה, צמחה תרבות צרכנית היוצרת ניכור ותפישה כי המדינה היא מוצר שניתן לבחירה ולא חברה הדורשת אחריות ועיצוב. נוצרת אשליה על פיה אין לנו יכולת השפעה ואחריות על עיצוב דמותה של החברה.

עמדה זו מפקירה את עיצוב המדינה והנורמות החברתיות לכוחות כלכליים ופוליטיים אשר לא בוחרים לשים בראש סדר העדיפויות את טובת האדם והאישה. יתרה מכך, בימים בהם מושג הציונות מיטשטש ומשרת אינטרסים סותרים, תפקידנו להתמודד על מהות הציונות ולהגשימה.

קום התעורר למאבק

מתוך האחריות שלנו כתנועה וכפרטים על החברה הישראלית, אנו קוראים וקוראות לעשייה חלוצית המתנערת מבעת האדישות והפסיביות - צעירים ומבוגרים כאחד. דרך התאגדות ומפגש אנושי נוכל ליצור במקום לצרוך ולהוות גורם משפיע במציאות בה אנו חיים וחיות. ממעשים קטנים שיגדלו כאדוות למעשים גדולים ומעצבי תפישת עולם. אנו רואים ורואות בקן ובתנועה אמצעי לפעולה וקרקע פוריה להצמחת תהליכי שינוי, מהקהילה הקרובה אל החברה כולה. כבני ובנות נוער ומחנכים ומחנכות המאמינים במעשינו, נשבור את מעגל הפסיביות ונפעל יחדיו ליצירת חברת מופת הלכה למעשה, מתוך אמונה ומחויבות ליצור עתיד טוב יותר.

מגילת השומרים הפרק השלושה-עשר

הועידה הארצית ה-26 – צדק סביבתי, פברואר 2020, תש"פ

"השומר והשומרת הם אנשי אמת ועומדים על משמרה"- דיברות השומר והשומרת

אנו, תנועת השומר הצעיר, מעמידים במרכז את האמת ובוחרים להיות שומריה ולהגן עליה. כעת, הגיע הזמן להגיד את האמת בנוגע למשבר האקלים.

מאז המהפכה התעשייתית שחלה לפני כ-300 שנה, האנושות נכנסה לעידן טכנולוגי המאפשר לנו לייצר מה שנרצה: בכמויות, בעלות נמוכה ולכאורה עם מעט מאוד השלכות. הקדמה הטכנולוגית שהתאפשרה בעקבות השימוש הנרחב בדלקים המגיעים מן האדמה הביאה גם לשינוי אקלימי בדמות התחממות גלובלית העולה בהדרגה אך בהתמדה. משמעות ההתחממות היא הפשרת קרחונים ועלייה במפלס המים מחד, ובצורות ומדבור מאידך. זאת עד להפיכת חלקים שלמים בכדור הארץ ללא ראויים למחייה. אנו עדים להשלכות כלכליות וחברתיות קשות של תופעות אלו. זוהי רק הקדמה למה שצפוי לקרות בעולם בשנים הקרובות אם המצב לא ישתנה בהקדם.

למרות זאת, בארץ ובעולם יש גם מי שלא רוצים שנדע את האמת. אלו אנשים המסלפים את האמת למען האינטרסים שלהם. התאגידים הגדולים, חברות ופוליטיקאים רוצים לטעת בנו ספק. הם מציפים אותנו במידע כוזב, שתכליתו לערער את מעמד האמת. זוהי הונאה, ויתרה מכך – זהו חילול האמת. תחת מסווה של מוסר, קידמה וליברליזם, בעלי הכוח מעמידים פנים שהעובדות האובייקטיביות הן דעות סובייקטיביות. דווקא בגלל זה, חשוב שנטיל ספק באלו המשתמשים בנו ככלי משחק להשגת מטרותיהם. אנו דורשים מנבחרי הציבור: "תגידו את האמת!"

בעולם כה מפולג, כשיש מספר חסר-תקדים של דעות שונות, העובדות חייבות להיות העוגן שלנו. נוכל להיאחז בהן כדי להבין את המציאות וכדי לגבש את תפיסת העולם שלנו. אנו שומריה של האמת, וככאלו משימתנו היא לחלץ אותה מן המידע סביבנו. נוציא לאור את האמת בנוגע להתחממות הגלובלית ולמשבר האקלים. נעמוד על המשמר, ולא מנגד. הנעלים עין כאשר עצם הקיום של האנושות נמצא בסכנה? זוהי חובתנו לשמור על ערכי התנועה ועל עקרונותיה, ובייחוד על האמת.

האמת היא מפחידה. יהיה לנו קל להכחיש אותה, להתעלם מהמצב הקיים. נוכל למצוא נחמה בדבריהם של בעלי ההון השולטים בחברות המזהמות. עלינו להיות אמיצים בפני הסכנה ובפני אלה המבקשים לפגוע בנו. ההתעלמות מהאמת רק תחמיר את המצב. משבר האקלים דורש מאיתנו התייחסות דחופה. כתנועה עלינו לקחת אחריות. אנו מתחייבים להגיד את האמת בנוגע למשבר האקלים.

כבר מעל למאה שנה נאבקות תנועת השומר הצעיר למען חברה שוויונית וצודקת, למען צמצום פערים ולמען שוויון ערך האדם.

מדוע אזרחי העולם לא קמים ועושים את המעשה הנדרש כדי להציל את עתיד האנושות? סיבה אחת יחסית ברורה – יש כאלו המרוויחים מהמצב הקיים. היום 28 מהמשפחות העשירות בעולם הן בעלות ממון גדול יותר מארבעה מיליארד העניים בעולם. זהו מספר בלתי מוסרי בעליל. השיטה הקפיטליסטית שמה במרכזה את הכסף כמדד הצלחה, כ-"ניצחון". תפיסה זו הובילה אותנו לצרכנות ולבזבזנות יתר, לניצול משאבי הטבע ולהרס כדור הארץ, כמו גם לפערים חברתיים בלתי נתפסים. באסונות הטבע שאנו עתידים לחוות, עשירי העולם יוכלו להתחבא מאחורי חומות גבוהות

בעוד מיליונים ימותו משינויי האקלים. כבר היום, לא כולנו בסירה אחת. מדינות הדרום העולמי סובלות מהמשבר בעוד מדינות הצפון העולמי בוחרות להתעלם מהמשבר וממשיכות ליצור אותו. אנחנו בוחרים לראות את המאבק דרך משקפיים תנועתיים. על מנת לעצור את משבר האקלים עלינו להתנגד לקפיטליזם – להיאבק במי ששם את האינטרס הפרטי על פני האינטרס החברתי הכללי, להתמודד עם הדפוסים שתרבות הקפיטליזם יצרה בנו ובסובבים אותנו, להמשיך ולבנות תנועה שיתופית, מורדת ויוצרת שקוראת תיגר על השיטה. נתעקש לשים במרכז את האדם, את החברה ואת העולם. נאבק על בניית חברה צודקת, ונגדיר מחדש את המושג "ניצחון".

יצחק שדה אמר: "נוער שמע! מישהו אי שם מחזיק את מאזני חיינו בידיו." "בבוא השעה, השלך עצמך על כף המאזניים. השלך עצמך בכוח ובאומץ! זה יכריע, המאזן ישתנה!"

תנועת השומר הצעיר בחרה תמיד להיות החלוץ שלפני המחנה, בשנות ה-30 עלו חלוצי התנועה לארץ על מנת לבנות פה מדינה, במציאות בה לא היה ניתן לדמיין את התנאים שיאפשרו את הקמתה. ידענו לחלום, לדמיין ולהביא למציאות חדשה.

גם היום כתנועה אנו יודעים ליצור יש מאין, יודעים שהמציאות היא רק אפשרות אחת מבין

שלל האפשרויות שטרם מוצו.

כפי שלא חיכינו שתהיה מדינה – כך לא נחכה עכשיו, לא נעמוד אל מול המציאות הקיימת אך נפעל למען שינוי כלפי חוץ וכלפי פנים.

נושא זה דורש

מאיתנו לשפר ולשנות את הדרך בה פעלנו עד כה.

לכל קני הארץ יהיו תקנים למען פעילות ירוקה ומקיימת יותר, שינוי זה שואף בין היתר להשפיע על הקהילה הסובבת בערים ובקיבוצים.

נחנך ונחשוף את דורות העתיד למשבר ולמאבק, אך לא נעצור רק בחניכינו, נגייס וניזום שיתופי פעולה עם תנועות וגופים נוספים למען תודעה ארצית, המובלת על ידי נוער ממעגלים שונים, אנו קוראים לנוער להתאחד תחת הסיסמא "זה העתיד שלנו" כי כך המצב.

נדרוש מהשותפים שלנו להשמיע את קולם, לעזור, לקדם ולפעול איתנו למען נושא זה.

לא נפחד לדבר ולהשפיע, נקדם ונמחה על החלטות ונושאים פוליטיים ונעמוד על עקרונות וערכי התנועה בשיח הפוליטי בישראל.

אנו בוחרים להניף את דגל המאבק לצדק סביבתי, נשליך עצמנו בכוח ואומץ על כף המאזניים, המאזן חייב להשתנות.

חיזקו ואימצו !

מנהיגות החניכות והחניכים הארצית.